

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΡΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΤΗ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙ

ΒΑΣΙΛΙΟΥ ΣΚΟΡΔΕΛΗ, π. Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΑΛΕΞΙΟΥ ΖΑΜΑΡΙΟΥ Διευθυντοῦ τῶν Ζαριφείων Διδασκαλείων ἐν Φιλιππουπόλει, ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ, Διευθυντοῦ τοῦ διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Δ. ΓΡΑΦΕΙΑΔΟΥ, ὑποδ. τοῦ Ὁρφανοτροφείου Χατζηκώστα.

ΕΝ ΤΗ ΗΜΕΡΑΠΗ

συνδρομὴ ἑτησία προπληρωτέα

δραχ. 6

Παρακαλοῦμεν τοὺς καθυστεροῦν-
τας νὰ ἀποστείλωσιν αὐτὴν ἐν
συστημένῃ ἐπιστολῇ.

ΥΠΟ

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Διδάκτορος τῆς Φιλοσοφίας, καὶ εἰδικῆς τῆς παιδαγωγί-
κῆς, πρώην γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν δημοτικῶν
σχολείων τοῦ Κράτους, μέλους τακτικοῦ τοῦ ἐν
Γερμανίᾳ συλλόγου τοῦ πρὸς διάδοσιν τῆς
ἐπιστημονικῆς Παιδαγωγικῆς κλπ.

ΓΡΑΦΕΙΑ: Ὁδὸς Ἀναγνωστοπούλου ἀριθ. 16.

ΕΝ ΤΗ ΑΛΛΟΔΑΠΗ

Συνδρομὴ ἑτησία προπληρωτέα

φρ. χρ. 7

Ἀποστέλλεται διὰ συστημένης
ἐπιστολῆς εἰς μονόγλωσσα γραμ-
ματόσημα Τουρκίας (5 γρ. 1 φρ.

Ἄριθ. 18.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Φεβρουαρίου 1898.

Ἔτος Γ'.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ: Πόσα ἔτη πρέπει νὰ διαρκῇ ἡ μάθησις ἐν τῷ δημοτικῷ σχολείῳ καὶ ἂν καλὸν εἶνε ἐκάστη τά-
ξις νὰ ἔχῃ ἴδιον διδάσκαλον. Β'. — Πρέπει ὁ διδάσκαλος νὰ βλέπῃ εἰς βιβλία ὅταν διδάσκη: Ποία τις πρέπει νὰ εἶνε ἡ
ὀμιλία αὐτοῦ. — Παιδιά παρὰ τοῖς παλαιοῖς Ἕλλησι. — Χελιδόνισμα παρὰ τοῖς παλαιοῖς. — Διδασκαλία βιβλίου
διπλοτύπων. — Γυμνάσιον Κύπρου. — Ἐπιστολὴ ἐκ Λακεδαιμόνος. — Γραμματοκιβώτιον Ἐκπαιδεύσεως.

ΠΟΣΑ ΕΤΗ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΙΑΡΚΗ Η ΜΑΘΗΣΙΣ ΕΝ
Τῷ ΔΗΜΟΤΙΚῷ ΣΧΟΛΕΙῷ ΚΑΙ ἂν ΚΑΛΟΝ
ΕἶΝΑΙ ΕΚΑΣΤΗ ΤΑΞΙΣ ΝΑ ΕΧΗ ΚΑΙ
ἸΔΙΟΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΝ

Β.

Ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ ἐξεθέσαμεν τὰ με-
μειονεκτήματα καὶ πλεονεκτήματα τοῦ μονοταξίου
σχολείου. Νῦν ἐπιχειροῦμεν νὰ ἐξετάσωμεν ἂν
ὑπάρχωσι τοιαῦτα καὶ ἐν τῷ τετραταξίῳ σχολείῳ.
Ἐν τῷ σχολείῳ τούτῳ, ἐπειδὴ ἐκάστη τάξις ἔχει
καὶ ἴδιον διδάσκαλον, δὲν ὑπάρχει οὐδὲ ἐν τῶν
μειονεκτημάτων τοῦ μονοταξίου σχολείου. Ὁ δι-
δάσκαλος μίαν τάξιν ἔχων νὰ διδάξῃ ἐκάστοτε
ἀφιερῶται ἀποκλειστικῶς εἰς αὐτήν, χωρὶς νὰ πε-
ρισπᾶται ὑπὸ μαθητῶν ἄλλων τάξεων. Ὡστε ἐν-
ταῦθα καὶ ἡ διδασκαλία καὶ ἡ πειθαρχία οὐδα-
μόθεν ταράττονται καὶ ἡ πρόοδος τῆς τάξεως εἶναι
κατὰ πάντα ἐξησφαλισμένη, τοῦλάχιστον οὕτω
φαίνεται τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν ἀπλοῦν παρατηρητὴν.
Ἄλλ' ἐὰν ἐγκύψωμεν βαθύτερον εἰς τὴν ἐξέτασιν
τοῦ πράγματος, ἀνακαλύπτομεν καὶ ἐνταῦθα μει-
ονεκτήματα λίαν σπουδαῖα, ἃ καθιστῶσι λίαν
ὑποπτον τὴν ἀποδοχὴν τοῦ συστήματος τούτου.
Πρὶν δὲ ἐκθέσωμεν τὰ μειονεκτήματα ταῦτα, ἀ-
νάγκη νὰ ἀνακαλέσωμεν εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἀνα-
γνώστου ὅτι ἐν τῷ δημοτικῷ σχολείῳ σπουδαιότα-
τον μέσον πρὸς μόρφωσιν τῶν μαθητῶν εἶναι ἡ
ἄσκησις ἢ διηνηκὴς εἰς τὸ ἀπαξ διδαχθέν, μέχρις
οὗ τοῦτο γίνῃ ἀναπολλοτρίωτον τῶν μαθητῶν
κτῆμα. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἄσκησις αὕτη πρέπει νὰ χειρα-
γωγῆται ἢ νὰ ἐπιβλέπεται παρὰ τοῦ διδασκάλου,
ἵνα ἐκτελῆται ὀρθῶς, ἀνάγκη αὕτη νὰ γίνηται ἐν

τῷ σχολείῳ. Πρὸς τοῦτο δὲ συνηγορεῖ καὶ τὸ ζή-
τημα τῆς κοπώσεως τῶν μαθητῶν, οὗς δὲν πρέπει
διὰ λόγους ὑγείας νὰ καταπονῶμεν καὶ δι' ἐργα-
σιῶν κατ' οἶκον ἐν τοιαύτῳ μάλιστα τρυφερᾷ ἡλι-
κίᾳ. Τούτων οὕτως ἐχόντων, μειονέτημα σπου-
δαῖον ἀναφαίνεται εἰς τὸ τετρατάξιον σχολεῖον τὸδε,
ὅτι παραμελοῦνται αἱ ἀσκήσεις, τοῦ διδασκάλου
περιοριζομένου εἰς τὴν μετάδοσιν γνώσεων, εἰς τὸ
πλῆθος τῶν ὁποίων ἀποδίδεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον
παρὰ τῶν ἀνθρώπων μεγάλη σημασία ἀνεκαθεν,
καὶ ἐκ τῶν ὁποίων ἀναμένει καὶ ὁ διδάσκαλος
νὰ δρῆσῃ δάφνας. Εἰς τοιαῦτα σχολεῖα βλέπομεν
συχνάκις μαθητὰς ὄντας δυνατοὺς εἰς τὰ μαθήματα,
τὰ μεταδοθέντα αὐτοῖς προφορικῶς παρὰ τοῦ διδα-
σκάλου, ἀδυνάτους ὅμως εἰς τὰ μαθήματα τὰ
πρακτικὰ π. χ. εἰς τὴν γραφὴν, εἰς τὴν ἰχνογρα-
φίαν, εἰς τὴν γραπτὴν ἀριθμητικὴν. Εἶδον μαθη-
τὰς, οἵτινες μὲ εἶχον ἐκπλήξῃ διὰ τὰς γνώσεις τῶν
καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ ἐν τῇ γεωγραφίᾳ καὶ ἐν τῇ
ἱερᾷ ἱστορίᾳ καὶ ἐν τῇ γραμματικῇ, ἀλλ' οἱ μα-
θηταὶ οὗτοι ἐδυσκολεύοντο λίαν νὰ γράψωσι, νὰ
ἰχνογραφῶσι, νὰ ἀναγνώσκωσι, διότι ὁ δι-
δάσκαλος δυσκολίαν ἰθεῶρει μόνον τὴν μετάδοσιν
γνώσεων, τὴν ἄσκησιν δὲ τῶν μαθητῶν περὶ τὴν
ἀπόκτησιν τῶν λεγομένων δεξιότητων ἰθεῶρει ἐλα-
χίστου λόγου ἀξίαν. Καὶ ἂν ἐν τῷ μονοταξίῳ
σχολείῳ ὁ περισπασμὸς τοῦ διδασκάλου εἶναι ἐλάτ-
τωμα, ἐν τῷ τετραταξίῳ εἶναι ὡσαύτως ἐλάττωμα ἢ
μονομέρεια καὶ ἡ ἐπικράτησις τοῦ διδασκάλου πρὸς
βλάβην τῆς αὐτενεργείας τῶν μαθητῶν. Ἀφίνομεν
ὅτι λόγοι οἰκονομικοὶ καθιστῶσιν ἀδύνατον ἢ δύ-
σκολον τὸν διορισμὸν ἐν ἐκάστῃ τάξει καὶ ἴδιου
διδασκάλου. Δι' ἀμφοτέρους τοὺς λόγους τούτους
θεωροῦμεν ὡς τέλειον σύστημα ἐν τῷ δημοτικῷ
σχολείῳ οὐχὶ τὸ ἔχον ἐν ἐκάστῃ τάξει καὶ ἴδιον

καὶ 1894 παρατηροῦμεν ὅτι αἱ μὲν τοῦ 1893 ὑποτροφίαι ὑπὸ 17 αὔξοντας ἀριθμοὺς διπλοτύπων ἀνέρχονται εἰς τὸ ποσὸν δραχμῶν 3.289.50, αἱ δὲ τοῦ 1894 ὑπὸ 20 αὔξοντας εἰς δρ. 5.679· δηλαδὴ αἱ τοῦ 1894 ἔτους ὑποτροφίαι ὑπέρτεροι ἐγένοντο τῶν τοῦ 1893 κατὰ δρ. 2.389.50, μὴ λαμβανομένων ὑπ' ὄψει, ὡς εἰκός, καὶ τινῶν καθυστερουμένων καὶ ἄλλως ἐξ οἴκτου ἀνάγκη διαγραφόμενων. Τὰ δὲ κληροδοτήματα τοῦ μὲν 1893 ὑπὸ ἓνα αὔξοντα ἀριθμὸν διπλοτύπων ἀνέρχονται εἰς δρχ. 1.000, τοῦ δὲ 1894 ὑπὸ 4 αὔξ. ἀριθ. διπλοτ. εἰς δρχ. 8.274.62. δηλαδὴ τὰ τοῦ ἔτους 1894 κληροδοτήματα ὑπέρτερα εἰσι τῶν κληροδοτημάτων τοῦ 1893 κατὰ δρχ. 7.274.62. Αἱ συνδρομαὶ ὅμως τοῦ μὲν 1893 ἔτους ὑπὸ 5 αὔξ. ἀριθμ. διπλοτ. ἀνέρχονται εἰς δραχ. 7.600, τοῦ δὲ 1894 ὑπὸ 3 αὔξ. ἀριθ. εἰς δρχ. 871 μόνον· δηλαδὴ αἱ συνδρομαὶ τοῦ 1893 ὑπερέχουσι τῶν τοῦ 1894 κατὰ δρχ. 6.729.

Ἡ σπουδαία αὕτη τῶν μικρῶν συνδρομῶν ἐλάττωσις ἔχει βεβαίως καὶ ἄλλους λόγους, περὶ ὧν, ὡς εἰκός, δὲν δυνάμεθα ἐνταῦθα νὰ διαλάβωμεν. Ὅπως δὲ ποτε ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων ἐξάγεται ὅτι ἡ μὲν πρόοδος ἰδρύματος, ἔλκουσα τὴν πίστιν τῶν πλουσιῶν καὶ τῶν ὀπωσοῦν εὐπόρων συνέλκει ὑπὲρ αὐτοῦ ἐκείνων μὲν σχετικῶς τὰς γενναίας δωρεάς, τούτων δὲ τὴν φροντίδα περὶ σκοπίμου καὶ καταλλήλου διὰ μικρᾶς ἀμοιβῆς χρήσεως τοῦ ἰδρύματος ὑπὲρ μορφώσεως καὶ ἐκπαιδεύσεως τῶν αὐτῶν οἰκείων. Ταῦτα ὅμως ἀνέλκοντα εἰς περιωπὴν τὸ ἴδρυμα λανθάνουσι φυγαδεύοντα τὰς μικρὰς ἐλευθέρας τῶν πολλῶν συνδρομὰς, τὸν ὄβολόν τῆς χήρας. Ἐν τούτοις ὁ ὄβολός οὗτος ἰδρύει καὶ διατηρεῖ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τοιαῦτα εὐθυδόλα ἰδρύματα. Παράδειγμα τούτου ἔστω ἡ ἰδρυσις τοῦ ἐν Ἄλλῃ Φραγκείῳ ὀρφανοτροφείου καὶ τῶν συνόχων αὐτῶ παιδαγωγικῶν ἰδρυμάτων· ἔτι δὲ μᾶλλον, ἵνα ἐγγύτερον καὶ ἐπὶ τὰ ἡμέτερα ἔλθωμεν, τὰ διάφορα σχολεῖα καὶ φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα κυρίως ἐν τῇ ἀλυτρώτῳ πατρίδι, τὰ πλεῖστα τῶν ὁποίων ἰδρυσεν λίθον πρὸς λίθον καὶ συνέχει ὁ ὄβολός τῶν φιλοστόργων τέκνων τῶν ἐνθέων Ἑλληνίδων κοινοτήτων.

Ὅθεν ἐπιτραπήτω ἡμῖν ἡ ἐκ τῶν πραγμάτων ἐξαγομένη πρὸς τε ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ πρὸς τοιοῦτου εἶδους ἰδρυμάτων διοικήσεις συμβουλή: Προσπαθῶμεν διηνεκῶς ὅπως τὰ ὑφ' ἡμᾶς ἰδρύματα ὧσι τῷ ὄντι ἀξία μεγάλων δωρεῶν ὁμοίως δὲ κατορθώσωμεν ὥστε αἱ μεγάλαὶ δωρεαὶ νὰ μὴ καταστέλλωσι τὰς μικρὰς, διότι ἐκ τῶν μικρῶν δὴ τὰ μεγάλα.

Δέον, προσελκύοντες διὰ τῆς προόδου ἡμῶν τὴν πίστιν καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν τῶν μεγάλων δωρητῶν, νὰ προλαμβάνωμεν καὶ διασκεδάζωμεν τὸν ὄκνον καὶ τὴν ἀδιαφορίαν τῶν μικρῶν· διότι καὶ ὑπὸ χριστιανικῆς ἠθικῆς ἐποψίαν αἱ ἐκ τοῦ ὑστερήματος συνδρομαί, ὡς συνήθως εἰσὶν αἱ τῶν πολλῶν, εἰ μὴ εὐπροσδεκτότεραι, τοῦλάχιστον ἐπίσης εὐπροσδεκτοὶ εἰσὶν ὡς καὶ αἱ ἐκ τοῦ περισσεύματος. Πρὸς δὲ τούτους δεχόμενοι καὶ ἐλκύοντες μετὰ ψυχολογικῆς λεπτότητος τὰς μικρὰς τῶν πολλῶν συνδρομὰς, τὸν ὄβολόν τοῦ λαοῦ, πλὴν τῆς ἐπαυξήσεως τῆς ὑλικῆς καὶ ἠθικῆς εὐπραγίας τῶν ὑφ' ἡμᾶς ἰδρυμάτων, γιγνόμεθα αἴτιοι καὶ ἐμμέσου ἠθικῆς βελτιώσεως τοῦ λαοῦ, καλλιεργούντες ἐν αὐτῷ τὸ τῆς φιλανθρωπίας αἶσθημα, τὸν κατ' ἐξοχὴν μορφωτικὸν τοῦτον λαϊκὸν παράγοντα, τὸ ἔδραϊον τοῦτο καὶ μεγαλοπρεπὲς τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς θέμελλον.

Α. Δ. Γραφειάδης

ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ ΚΥΠΡΟΥ

Ὁ κ. Ἰωάννης Φαβατᾶς, διευθυντῆς τῶν δημοτικῶν σχολείων Λευκωσίας ἐν Κύπρῳ ἐπὶ τριετία διατελέσας ἐπιστέλλει ἡμῖν ὑπόμνημα μακρότατον, ἐν ᾧ ἐκτίθεται ἡ κατάστασις τοῦ γυμνασίου Κύπρου, ἢ μᾶλλον ἐν ᾧ περιγράφεται ὁ ἐκεῖ γυμνασιάρχης κ. Ἰω. Δέλλιος. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ ὑπομνήματι τούτῳ φέρονται καὶ πολλὰ πράγματα, ἃ δὲν εἶναι ἡμῖν συγκεχωρημένον οὐ μόνον νὰ γράψωμεν, ἀλλ' οὐδὲ νὰ εἰπώμεν, λυπούμεθα ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ δημοσιεύσωμεν τὸ ὑπόμνημα καὶ νὰ εὐχαριστήσωμεν τὸν κ. Φαβατᾶν, οὐ ἐλάβομεν πολλὰς ἀφορμὴν νὰ ἐκτιμήσωμεν τὴν φιλαλήθειαν καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν σχολείων ἀκραίον ζῆλον, ὃν ἐπέδειξε πανταχοῦ, ὅπου καὶ ἂν ὑπῆρτεν. Ἐν ἰδίῳ ἐκ τῶν ἀναφερομένων ἐν τῷ ὑπομνήματι δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ ψέξωμεν μετ' ἀγανακτικῆς τὴν ἀπέχθειαν τοῦ γυμνασιάρχου καὶ τὸ φιλόσογον αὐτοῦ πρὸς πᾶν Ἑλληνικόν. Δὲν νομίζομεν νὰ φρονῇ ὁ κ. γυμνασιάρχης ὅτι οὕτω κρατύνονται οἱ δεσμοὶ τῶν ἐξω Ἑλλήνων πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Αἱ ὕβρεις κατὰ τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν πανεπιστημίου, αἱ ἀποτροπαὶ αὐτοῦ πρὸς τοὺς Κυπρίους νὰ μὴ στέλλωσι τὰ τέκνα τῶν εἰς τὰς Ἀθῆνας πρὸς σπουδὴν ἐπιστημῶν, ἀλλὰ κατ' εὐθείαν εἰς Ἑρωπαϊκὰ πανεπιστήμια, ἀποδεικνύουσιν ὅτι ὁ κ. Δ. παραγνωρίζει τὴν ἀποστολὴν του, ἀδικεῖ δὲ σφόδρα καὶ τὸ ἡμέτερον πανεπιστήμιον, ἀδικεῖ δὲ καὶ τοὺς νέους, οἵτινες ἀπολυόμενοι ἐξ Ἑλληνικῶν γυμνασίων μεταβαίνουν κατ' εὐθείαν εἰς Ἑρωπαϊκὰ Πανεπιστήμια ἀκολουθοῦντες τὴν συμβου-

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΚ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΟΣ

«Παραγνώρισίς τῆς ἀξίας τοῦ δημοδιδασκάλου. Ἐλεεινότης σχολείων. Γνώμαι περὶ τοῦ Δημοτικοῦ σχολείου.»

Ἐγκαταλείψας τὸ ἐπάγγελμα τοῦ βοηθοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου, ἀπεφάσισα ὅπως μαθητεύσω εἰς ἓν ἐκ τῶν Διδασκαλείων τοῦ Κράτους. Ἐγκαταλείψας δὲ τοῦτο κυρίως διὰ τρεῖς λόγους, 1) μόλις διωρίσθην βοηθὸς εἰς ἓν ἐκ τῶν ἑλληνικῶν σχολείων τῆς ἐπαρχίας Λακεδαιμόνος, εἶδον ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς εἰσόδου μου εἰς τὸ σχολεῖον, ὅτι ἤμην πολὺ ἀκατάλληλος. Αἰτία τούτου εἶναι ἡ παντελὴς ἀγνοία ὅσον ἀφορᾷ τὴν μεθόδον τῆς διδασκαλίας, καὶ τοῦτο ἄς μὴ θεωρήσῃ ὁ ἀναγνώστης ὡς ὑπερβολὴν. 2) τὸ εὐτελὲς τοῦ μισθοῦ καὶ 3) τὸ ἀβεβαῖον τῆς θέσεως. Διὰ τὰς τρεῖς ταύτας αἰτίας, ἄς ἀνέφερα, ἠναγκάσθην καὶ παρήτησα τὸ ἐπάγγελμα τοῦ βοηθοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου καὶ κατὰ τὸν 7θῆριον τοῦ 1891 ἐνεγράφη εἰς τοὺς μαθητὰς τῆς δευτέρας τάξεως τοῦ ἐν Πελοποννήσῳ Διδασκαλείου δούς προηγουμένως τὰς κεκανονισμένας ἐξετάσεις. Μαθητεύσας δὲ ἐν τῷ Διδασκαλείῳ τούτῳ ἐπὶ δύο ἔτη, εἶδον ἐν ἐμαυτῷ νὰ ἀναγενναίται ἐνδιαφέρον, μία ἀγάπη εἰς τὸ ἔργον, ὅπερ μετ' οὐ πολὺ ἐπρόκειτο νὰ ἀναλάβω, καὶ περιέμενον πότε νὰ ἀπολυθῶ, ἵνα ὠφελήσω καὶ ἐγὼ τοὺς μικροὺς παιδὰς τὸ κατὰ δύναμιν. Ἀπελύθην δὲ ἐκ τοῦ προειρημένου Διδασκαλείου τυχῶν τοῦ πρώτου βαθμοῦ. Τέλος ἐκείνο, τὸ ὁποῖον προανέφερον ὅσον ἀφορᾷ τὰ δύο πρώτα, κατώρθωσα, καθόσον καὶ τὴν μεθόδον τῆς διδασκαλίας καλῶς ἐξεμαθόν, καὶ πλείω γράμματα ἐδιδάχθην τῶν ὧν εἶχον διδάχθῃ καὶ πρακτικώτερον, καίτοι ἀπόφοιτος γυμνασίου, φοιτητῆς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῆς βοηθῆς ἑλληνικοῦ σχολείου, τυχῶν βεβαίως πεπεισμένων διδασκάλων. Ὅσον ἀφορᾷ ὅμως τὸ τρίτον τίποτε δὲν ἐπετεύχθη, καθόσον κατὰ τὸν Αὐγούστον τοῦ 1892 ἐψηφίσθη ὁ ΒΠΕ νόμος. Ἀλλὰ τώρα τί νὰ κάμω; ἐσκέφθην ὅτι πρέπει νὰ τελειώσω καὶ τὴν τρίτην τάξιν τοῦ Διδασκαλείου, μετὰ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ἔλθῃ μία ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἰκανοποιηθῶσιν οἱ διδάσκαλοι. Μετὰ παρέλευσιν δύο μηνῶν τῆς ἐκ τοῦ Διδασκαλείου ἐξόδου μου διωρίσθην πρωτοβαθμῖος εἰς ἓν ἐκ τῶν σχολείων τῆς ἐπαρχίας μου. Τὸ ἐνδιαφέρον μου καὶ ἡ ἀγάπη μου ὑπὲρ τῶν μαθητῶν μου ἤρξην ἐτι περισσώτερον ἐν τῇ πράξει, ἀλλ' ἄμεσως τὴν αὐξήσιν διεδέχθη μείωσις, διότι ἐντὸς 12 ἡμερῶν ἀνεκλήθη ὁ διορισμὸς μου, καὶ διορίζομαι εἰς ἄλλο δημοτικὸν σχολεῖον τῆς ἐπαρχίας μου ὡς τριτοβάθμιος, ἀκόμη ὅμως δὲν ἐτελειώσαν τὰ βάρσανα, μεταβαίνω εἰς τὴν θέσιν τοῦ τρίτου βαθμοῦ, κἀθημαι τρεῖς ἡμέρας, ὅτε μαθητῶν ὅτι μετατίθεμαι καὶ μετετέθη τὸν ἴδιον μῆνα εἰς τὸ χωρίον, εἰς ὃ μέχρι τοῦδε διαμένω ὡς δευτεροβάθ-

μιος. Ἐρωτῶ τὴν προϊσταμένην ἀρχὴν, τί ὠφελήθη ἐκ τῶν μεταβολῶν αὐτῶν; ὠφελήθη, διότι ἐξυτηρέτησε τὸν πολιτευτὴν τῆς ἡμέρας. Τί ὠφελήθησαν τὰ μικρὰ παιδιὰ ἐκ τῆς τριημέρου διδασκαλίας ἐν τῇ πρώτῃ θέσει καὶ ἐκ τῆς εἰκοσαήμερου ἐν τῇ δευτέρᾳ θέσει; τίποτε. Εἶδεν ὁ διδάσκαλος τὰ σχολεῖα ὡς ἐπιβεωρητῆς. Δὲν εἶναι ἄδικον πολὺ νὰ ἀλλάσῃ ὁ διδάσκαλος τρία ἢ τέσσαρα σχολεῖα τὸ ἔτος; τί θὰ διδάξῃ ὁ τοιοῦτος διδάσκαλος τοὺς εἰς τὰ διάφορα σχολεῖα μικροὺς παῖδας καὶ τί οὗτοι θὰ ὠφελῶσιν ἀπὸ αὐτόν; Δὲν εἶναι ἄδικον νὰ παραγνωρίζεται ἡ ἀξία τῶν καλῶν διδασκάλων; Τότε διατί νὰ κῆμωσι ἡμᾶς οἱ διδάσκαλοι μᾶς πρωτοκαθμίους; Αὐτὰ βεβαίως, τὰ ὑποῖα σήμερον γράφω, δὲν συνέβησαν μόνον εἰς ἐμέ, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλοὺς ἄλλους συναδέλφους, συμβαίνουσι δὲ καθ' ἑκάστην, ὡς βλέπω ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς κυβερνήσεως. Διὰ τοῦτο πάντες ἀπὸ κοινοῦ πρέπει νὰ ἐργασθῶμεν, ἵνα τύχωμεν κρείττονος τύχης καὶ ἵνα δυνηθῶμεν νὰ παράσχωμεν μικρὰν ὠφέλειαν εἰς τοὺς μικροὺς Ἑλληνόπαιδας. Συμφωνῶ δὲ εἰς ἅπαντα, ὅσα γράφει συνάδελφός τις ἐν τῇ «Ἐκπαιδεύσει» (Ἐκπαιδ. ἔτος Γ'. φυλ. 11) καὶ πάντες πρέπει νὰ συμφωνήσωμεν καὶ νὰ δεχθῶμεν αὐτὰ ὡς ὀρθά, διότι εἶναι τοιαῦτα. Ἡ ἀπογοήτευσίς μου δὲ ἠυξήθη καὶ δι' ἄλλον λόγον, μόλις μετέβην μετατεθείς εἰς τὸ τρίτον σχολεῖον, εἰς ὃ καὶ ὑπηρετῶ, διδασκτικὸν ὄργανον δὲν εὔρον οὐδέν, θρανίον δὲν εὔρον οὐδέν, πάτωμα δὲν εὔρον οὐδέν. Ὅταν βρέχη, τὸ ὕδωρ ὅλον εἰσέρχεται ἐντὸς, καὶ ἐπειδὴ εἶναι καὶ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ δαπέδου ἀνώμαλος, τὸ ὕδωρ λιμνάζει φῶς δὲν ἔχομεν, καθόσον τὸ οἶκημα ἔχει τρία παράθυρα εἰς ἀπόστασιν τριῶν μέτρων ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας. Ὅπως λοιπὸν ἀκατάλληλον εἶναι τὸ οἶκημα τοῦτο διὰ τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν ὑγίαν τῶν παιδῶν, τὰ ὅποια πάντα θὰ γίνωσι καχεκτικά. Ἡ δὲ προϊσταμένη ἀρχή, πρὸς ἣν καθ' ἑκάστην γράφομεν, κωφεύει ἀσχολουμένη φαίνεται εἰς τὰ περίφημα προγράμματα καὶ σχέδια σχολείων, ἵνα δικαιολογῇ εἰς τὸν κόσμον τὴν ὑπαρξίν τῆς.

Ἐρωτῶ λοιπὸν ὑμᾶς, κ. Διευθυντά, δὲν ἀρμόζει νὰ κλείσῃ τις τὸ σχολεῖον καὶ νὰ φύγῃ, νὰ τραπῇ εἰς ἄλλο ἔργον; Δὲν ἤρκει δὲ ἡ ἄλλη ἀθλιότης, ἡ σχολικὴ, ἣν ἀνέφερα, ἐσχάτως μᾶς ἔστειλαν καὶ βιβλία πρὸς μὀρφωσιν τῶν μαθητῶν, ἃ θὰ ἀποκουτάνουν καὶ μαθητὰς καὶ διδασκάλους. Λυπηθῆτέ μας, κύριοι ὑπουργοί, κύριοι βουλευταί, κύριοι τμηματάρχαι, κύριοι σοφοὶ ὄλοι. Ἐγὼ, ἐξομολογοῦμαι. μετὰ δύο μηνῶν διδασκαλίαν, ἔδωκα εἰς τοὺς μαθητὰς μου τὰ παλαιὰ βιβλία τὸν Ῥοδινσῶνα, τὴν Ὀδύσειαν, τὸν Ἡρόδοτον καὶ ἀνεπνεύσαμεν καὶ διδάσκαλοι καὶ μαθηταί. Ἄν μὲ παύσουν διὰ τοῦτο, θὰ θεωρήσω τοῦτο ὡς τίτλον μου, διότι θὰ παυθῶ πολεμῶν τὴν μωρίαν.

Τέλος διὰ νὰ ἐπέλθῃ βελτίωσις τις ἐν τῇ κα-

τωτάτῃ ἐκπαιδεύσει φρονῶ τὰ ἑξῆς:

1) Νὰ παύσουν αἱ ἄδικοι μεταθέσεις καὶ παύσεις τῶν διδασκάλων διὰ νὰ δυνηθῶσιν οὗτοι νὰ ἐργασθῶσι, διότι ὅταν ὁ διδάσκαλος περιμένῃ τὴν παῦσίν του ἢ τὴν μετάθεσίν του, οὐδέποτε ἐργάζεται καὶ οἱ μικροὶ παῖδες τίποτε δὲν ὠφελοῦνται.

2) Νὰ κανονισθῇ ὁ μισθὸς τῶν διδασκάλων κατὰ τὰ προσόντα αὐτῶν.

3) Νὰ καταργηθῶσιν τὰ σχολεῖα τῶν θηλέων τὰ μὴ ἔχοντα μαθητριάς, διότι γνωρίζω τοιαῦτα, τὰ ὅποια ἔχουσιν 5—6 μαθητριάς, διατί λοιπὸν νὰ ἐξοδεύῃ τὸ δημόσιον διὰ 6 μαθητριάς 1,500 δραχμὰς κατ' ἔτος διὰ μισθοδοσίαν μιᾶς δημοδιδασκάλου κτλ.

4) Νὰ ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τοὺς Δημάρχους ἡ ἐξουσία τοῦ θεωρεῖν τὰς καταστάσεις τῶν δημοδιδασκάλων, διότι οὗτοι ἀντὶ νὰ ὠφελῶσι τὸ σχολεῖον, συντελοῦσι εἰς τὸ ἐναντίον καὶ πολλάκις φατριάζουν κατὰ τῶν εὐσυνειδήτων καὶ καλῶν διδασκάλων, διότι δὲν τοὺς κῆμουν τὰς ὀρέξεις των. Δυστυχῶς δὲ καὶ αἱ ἐφορεταὶ οὐχὶ σπανίως φατριάζουσι γινόμεναι χάριν ἰδιοτελείας ὄργανα τῶν Δημάρχων.

5) Νὰ ὀρισθῇ χρόνος πρὸς ἐγγραφήν τῶν μαθητῶν εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον, ὅπως εἶναι ὀρισμένος ὁ Σεπτέμβριος διὰ τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ Γυμνάσια.

Ἐν . . . . Λακεδαίμονος, τῇ 15 Φεβρουαρίου

Ὁ διδάσκαλος Χ. Χ.

ΓΡΑΜΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Ι.Κ. Ἐν Μεσσηνίᾳ. Ἐπιδιοκιμάζομεν ἀγανάκτησίν σας κατὰ τῆς ἀθλιότητος τῆς παντοίας τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ Ἐκπαίδευσίς ἐκδιδομένη χάριν τῶν δημοδιδασκάλων καὶ αὐτῶν τὰ συμφέροντα καὶ τὰς ἀνάγκας ὑπηρετοῦσα ἔχει συνδρομητὰς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοιοῦτους. Ὅρος ἀπαραίτητος πρὸς ἐγγραφήν συνδρομητοῦ εἶναι ἡ προαπότησις τῆς συνδρομῆς. Ἄλλ' ἡμεῖς ἐνδίδοντες εἰς τιμῶν μὲν τὰς ἑτάς ὑποσχέσεις ὅτι θὰ πληρώσωσιν εὐθύς, εἰς ἄλλων δὲ ἐρείδόμενοι τὴν ἀγαθὴν ὑπόληψιν ἐξηκολουθήσαμεν νὰ στῆλλωμεν τὸ φύλλον ἐλπίζοντες ὅτι τὴν μικρὰν συνδρομὴν οὐδεὶς διδασκαλὸς ἀξίος τοῦ ὀνόματος ἤθελε καθυστερήσῃ. ἀφ' οὗ δὲν εἶναι εἰς οὐδένα ἐξαναγκαστὸν νὰ εἶναι ἢ μὴ συνδρομητῆς τῆς Ἐκπαίδευσεως. Ὅτι δὲ ὁ διδάσκαλος οὗτος, περὶ οὗ μοὶ γράφετε, δυστροπεῖ εἰς πληρωμὴν προφασιζόμενος ἄλλα ἀντ' ἄλλων, τοῦτο δὲν ἐκπλήττει ἐμὲ καθόλου. Μεταξὺ τῶν καλῶν διδασκάλων ἔχουσιν εἰσχωρήσῃ δυστυχῶς ἄθλιοι τινες ἀνθρωπίσκοι ὑπολαμβάνοντες ὅτι τὸ ἐκαπατᾶν καὶ τὸ σφετερίζεσθαι, καὶ τὸ ψεύδεσθαι καὶ τὸ ὀλιγωρεῖν τοῦ καθήκοντός των καὶ μυρία ἄλλα παρόμοια εἶναι τίμια τοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν προσόντα. Εὐτυχῶς τοιοῦτοι εἶναι ὀλίγοι καὶ εὐχῆς ἔργον εἶναι νὰ μὴ ὑπάρχωσιν ἐν τοῖς διδασκαλοῖς κατασχύνοντες τὸ εὐγενέστατον τῶν ἐπαγγελματιῶν. Τοιοῦτους ἀθλοῦς ἀνθρώπους σκοποῦμεν νὰ παραδώσωμεν εἰς τὴν δημοσιότητα πρὸς στιγματισμόν. — Α. Γ. καὶ Α. Δ. Ἐν Θεσσαλίᾳ. Δικαία ἐπιθυμία σας ἐκτελεσθήσεται ἐν καιρῷ. Ὑπομείνατε ἀκόμη ὀλίγον. Τὸ τέλος τοῦ Πολυφύμου ἔσται καὶ τάχιστον καὶ κάκιστον. Μόνον μωροὶ δύνανται περὶ τούτου νὰ ἀμφιβάλλωσι.